

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 19/2000 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till beslut från Förbundsrepubliken Tyskland och ett förslag till beslut från Republiken Portugal, Republiken Frankrike, Konungariket Sverige och Konungariket Belgien (inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov organiserad brottslighet) samt ett förslag till beslut från Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Portugal, Republiken Frankrike, Konungariket Sverige och Konungariket Belgien (inrättande av en provisorisk Eurojust-enhet)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman sände den 7 november 2000 statsrådets skrivelse till Riksdagen med anledning av ett förslag till beslut från Förbundsrepubliken Tyskland och ett förslag till beslut från Republiken Portugal, Republiken Frankrike, Konungariket Sverige och Konungariket Belgien (inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov organiserad brottslighet) samt ett förslag till beslut från Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Portugal, Republiken Frankrike, Konungariket Sverige och Konungariket Belgien (inrättande av en provisorisk Eurojust-enhet) (U 51/2000 rd) till stora utskottet för behandling och bestämde samtidigt att lagutskot-

tet skall lämna ett utlåtande i ärendet till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Katariina Jahkola, justitieministeriet
- statsåklagare Raija Toiviainen, Riksåklagarämbetet
- kriminalöverinspektör Markku Ryymin, centralkriminalpolisen
- advokaten Aarno Arvela, Finlands Advokatförbund.

STATSRÅDETS SKRIVELSE

Förslagen till rådets beslut

Bakgrund till förslagen

I slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors 1999 uppställdes som mål att inrätta en s.k. Eurojust-enhet för att stärka kampen mot grov organiserad brottslighet. Beroende på rättssystemet i medlemsstaten i fråga består enheten av åklagare, domare eller polismän med motsvarande behörighet. Eurojust skall ha till uppgift att främja samordningen mellan nationella åklagarmyndigheter och stödja utredningen av brott.

Två initiativ till rådets beslut om inrättande av en Eurojust-enhet har lagts fram, Tysklands initiativ och fyra staters, d.v.s. Portugals, Frankrikes, Sveriges och Belgiens, gemensamma initiativ. Initiativen skiljer sig från varandra därigenom att Eurojust enligt Tysklands initiativ är strukturellt och operativt lättare än enligt de fyra staternas gemensamma initiativ.

Nämnda fem stater har också lagt fram ett initiativ till rådets beslut om att inrätta en temporär Eurojust-enhet.

Eurojust-enheternas uppgifter

Den permanenta Eurojust-enheten skall ha till uppgift att effektivera och underlätta samarbetet mellan medlemsstaternas behöriga förundersökningsorgan, när två eller flera medlemsstater berörs av denna brottslighet och fallet kräver samordnade åtgärder av flera medlemsstaters rättsliga myndigheter.

Den provisoriska Eurojust-enheten har som mål att förbättra samarbetet mellan nationella behöriga myndigheter vid utredningar och rättsliga åtgärder i samband med grov och i synnerhet organiserad brottslighet samt att stimulera samordningen av utredningar och rättsliga åtgär-

der. Enligt ett uttalande som fogats till detta utkast till beslut begränsar beslutet om att inrätta en provisorisk enhet för rättsligt samarbete inte de diskussioner som förs om inrättande av en permanent enhet.

Verkningar på lagstiftningen i Finland

Det krävs inga ändringar i lagstiftningen för att polis och åklagare skall kunna delta i den provisoriska enhetens verksamhet på föreslaget sätt. Inga ändringar i lagstiftningen behövs heller i sådana situationer där en representant från en främmande stat deltar i undersökningsåtgärder i Finland men saknar självständig behörighet att besluta om åtgärderna.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser det viktigt att ett instrument gällande Eurojust utan dröjsmål bereds i enlighet med slutsatserna från det särskilda mötet i Tammerfors, eftersom Eurojust gör det möjligt att effektivisera kampen mot gränsöverskridande brottslighet inom Europeiska unionen. Statsrådet stöder också förslaget om inrättande av en provisorisk Eurojust-enhet som är verksam tills en permanent Eurojust-enhet inrättas.

Statsrådet anser att Eurojusts organisation och uppgifter bör fastställas så att Eurojust på det praktiska planet kan göra en insats i kampen mot gränsöverskridande brottslighet. Eurojusts materiella behörighet bör åtminstone inte vara snävare än Europols behörighet.

I fråga om befogenheterna för Eurojusts nationella medlemmar anser statsrådet att de befogenheter som dessa medlemmar har med stöd av den nationella lagstiftningen skall gälla i hela landet.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Den provisoriska enheten

Utskottet konstaterar att EU:s justitie- och inrikesministrar i november 2000 beslutade inrätta en provisorisk Eurojust-enhet med säte i Bryssel. Utskottet har ingenting att anmärka om detta.

Inrättandet av en permanent enhet

Rättsmyndigheterna emellan finns inget organ som motsvarar de samarbetsinstitutioner som polismyndigheterna redan länge har haft (Interpol, Europol). Eurojust är därför en viktig och behövlig enhet som fyller en lucka i samarbetet åklagarna emellan. Genom den nya samarbetsformen kan rättsliga åtgärder inledas snabbare och effektivare, vilket bidrar till att det straffrättsliga ansvaret fullföljs i samhället. I Finland finns även i detta nu anhängiga brottmål under utredning där en sakenlig handläggning hade förutsatt samordning av utredningar och rättsliga åtgärder med rättsmyndigheterna i en främmande stat.

Enligt lagstiftningen i Finland leds förundersökningen av en polismyndighet. I detta avseende avviker lagstiftningen i Finland från lagstiftningen i de övriga EU-medlemsländerna, där en åklagare eller undersökningsdomare fungerar som undersökningsledare åtminstone vid grova brott. Enligt utskottets uppfattning utgör denna olikhet dock inget problem, eftersom såväl åklagar- som polismyndigheter i vilket fall som helst behövs för utredande av brotten och väckande av åtal vid domstol. En finländsk åklagares uppgifter i anslutning till åtalsprövning börjar ju redan i förundersökningsskedet då nödvändiga bevis som stöder åtalet insamlas.

I Europs aktiva operationer har det i sin tur ofta varit problematiskt att få de övriga staternas myndigheter med tvångsmedels- och åklagarmakt att stödja det polisiära samarbetet. Såväl

polis- som åklagarmyndigheterna förhåller sig positivt till inrättandet av Eurojust.

Den nationella lagstiftningen

Med tanke på den nationella lagstiftningen är situationen enligt vad utskottet erfarit inte så klar som den till statsrådets skrivelse fogade promemorian låter påskina.

Av orsaker som har att göra med avlöningen kommer den som anställs vid den provisoriska och i sinom tid förmodligen även vid den permanenta enheten formellt att vara tjänsteman vid utrikesministeriet. En tjänsteman i utrikesministeriet saknar åklagarbefogenheter. För att sådana befogenheter skall kunna ges krävs en bestämmelse i lagen om allmänna åklagare om att riksåklagaren vid behov kan ge en namngiven tjänsteman åklagarbefogenheter på samma sätt som det enligt polislagen är möjligt att ge polisbefogenheter.

Eurojusts verksamhet kommer i avgörande grad att grunda sig på informationsutbyte mellan olika stater. Schengen-datasystemen kommer att spela en speciellt betydelsefull roll. Enligt lagen om polisens personregister är åklagaren ingen behörig Schengen-myndighet och har därför ingen befogenhet att utnyttja detta datasystem.

Slutsatser

Lagutskottet förordar att en Eurojust-enhet inrättas men tar inte i detalj ställning till den nya enhetens organisationsstruktur. Utskottet anser det särskilt viktigt att ett intimt och gott samarbete uppstår mellan Eurojust och Europol. Därför är det skäl att överväga om inte den permanenta Eurojust-enheten fysiskt bör förläggas så nära Europol som möjligt. Erfarenheterna av den provisoriska enhetens verksamhet bör också nog beaktas.

Enligt utskottet är det nödvändigt att snabbt ändra vår nationella lagstiftning så att åklagarna med full effekt kan verka i Eurojust.

Utlåtande

Lagutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att utskottet omfattar statsrådets positiva ståndpunkt i ärendet men förutsätter

att ovan i motiveringarna nämnda nationella lagstiftning som behövs för att trygga att åklagarna har tillhöriga verksamhetsmöjligheter i Eurojust snabbt sätts i skick.

Helsingfors den 12 december 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /saml
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /fkf
Annika Lapintie /vänst

Paula Lehtomäki /cent
Kari Myllyniemi /cent
Veijo Puhjo /vänst
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent
Marja Tiura /saml
Lasse Virén /saml.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Kaisa Vuorisalo.